Sarudyné

Irta Zolnay Vilmos

SARUDYNÉ morfiummal mérgezte meg magát. Körülbelül félórával vacsoraidő előtt. Amikor rátaláltak, már eszméletlen volt. Havasné felhívta dr. Lehmant, aki megszámlálta az üres morfiumos ampullákat, meghallgatta Sarudyné szívverését, koffein-injekciót adott neki és pofozni kezdte. Erőseket és szárazakat ütött, oly gyorsan és ügyesen, hogy Havasnénak el kellett mosolyodnia egy pillanatra, önkénytelenül, úgyszólván nem is tudva róla, mert bár Lehman komolyságából nem lehetett következtetni, Lehman akkor is ugyanilyen komoly volt, ha egy karcolást jódozott be, mégis rögtön tudta, hogy a helyzet rendkívül súlyos és talán tényleg perceken múlik és mult, hogy Luci életben van. Szerencse, hogy amikor Luci nem jött le vacsorázni, felküldte Icát, nézze meg, mi van az anyjával.

Ica, amikor Havasné rászólt, már az előételt ette és föl se nézve a tányérjából, azt válaszolta, hogy menjen fel Sári.

— Nem — válaszolta Havasné. — te fogsz felmenni, te vagy a fiatalabb.

Ica erre fölnézett és csodálkozva a nagynénjére vetette nagy kék szemét. Olyanok voltak a szemei, olyan sugarasan kékek, hogy mindenkit azonnal elbűvöltek. Aztán újra lesütötte hosszú fekete szempilláját és tovább evett. Egy pillanatig Havasnét is megejtette Ica szépsége és már-már Sárihoz fordult, hogy őt küldje fel az anyjáért, de aztán felülkerekedett benne a józan ész, összehúzott szemöldökkel Icára nézett és szigorúan rászólt, hogy azonnal menjen fel. Ica közben befejezte az előételt, megvonta a vállát, lassan felkelt az asztaltól és elindult. Néhány perc mulva visszajött azzal, hogy anyuka azt mondta, ma nem jön le vacsorázni. Havasné gyanakodott, hogy Ica fent sem volt a szobájukban, csak kiment a lépcsőházba, ott várt egy néhány pillanatot és visszajött. Ezért faggatni kezdte a gyereket, miért nem jön le az anyja és hogy mit csinál.

— Anyuka olvas — mondta Ica, — azt a könyvet olvassa, amit Pali bácsitól kapott kölcsön. — És hangja megtévesztően őszintén csengett. — Csak húst kérek, krumplit nem — tért át más témára, — anyuka sem eszik krumplit, mert az hízlal. — Ez az utolsó mondata se volt igaz, mert Sarudyné ép azért jött a húgához Abbáziába, hogy egy kicsit összeszedje magát és meghízzék, nagyon ráférte.

Havasné amíg kiadott a két lánynak, természetesen burgonyát is téve a tányérjukra, amit Ica azonnal félretolt, azon töprengett, hogy mivel is bánthatta meg már megint Lucit, mert abban biztos volt, hogy Luci „trucc-ból" nem jön vacsorázni. De semmi sem jutott az eszébe.

— Mondd, Ica — fordult újra a kishugához, — tényleg fent voltál édesanyádnál? Nem hazudsz?

Ica újra csak a szemét vetette fel Havasnéra, mélyen megbántva, hogy Havasné gyanusítani merészeli. Tényleg fent volt a szobájukban és látta az anyját eszméletlenül, az ágyról lecsüngő fejjel és habzó szájjal és körülbelül azt is megértette, hogy mi történt.

Miután Icából egyebet kihúzni nem lehetett, Havasné németül szólt az urának, a gyerekek miatt, hogy felmegy egy pillanatra, megnézi Lucit, miért orrolt meg már megint.

Sári nem értette mit mondott a nagynénje, de a hangsúlyból azt érezte ki, hogy megint megbántották az anyját, valami sértőt mondtak rá. Fölnézett Márta nénire, letette az evőeszközeit és bár zajtalanul, mégis feltűnően eltolta maga elől a tányérját. Havasné visszafordult Sári mozdulatára és már megmozdult a keze, hogy pofon üsse, de aztán arra gondolt, hogy a vendégek előtt mégsem teszi és főleg arra, hogy Luci ezért hetekig haragban lenne vele, mert saját személye elleni támadásnak venné, amit Márta biztos csak azért csinált, mert már megúnta őket, sajnálja tőlük az ételt és legjobb szeretné, ha már lemennének a nyakáról.

Havasné tehát nem ütötte pofon Sárit szemtelenségéért, de azt már nem állhatta meg, hogy ne kérdezze meg tőle:

— Mi ez? Miért nem eszel, mi bajod van?

— Nincs étvágyam — felelte Sári, maga elé mormolva a szavakat. De a következő pillanatban felugrott, két karjával átfonta nagynénje nyakát, arcát annak arcához dörgölte és hízelkedve a fülébe súgta: — Ne haragudjál Márta néni, olyan fínom ez a bifsztek (disznókaraj volt vacsorára), amilyen fínomat igazán csak te tudsz főzni, de tudod, délután olyan sok habos kávét ittam és csokoládés kalácsot ettem, hogy sajnos, semmi étvágyam nincs, pedig úgy szeretnék enni belőle, még sosem ettem ilyen felségeset. Ugy-e nem haragszol rám?

Havasné tudta, hogy Sárinak minden szava hamis. Pontosabban akkor, mikor Sári a nyakában csüngött és az arcával hozzá törleszkedett, csak rossz érzése volt, de megfogalmazni nem tudta, hogy mi ez a rossz érzés, miből ered és kiben van a hiba, hogy nem tudja jó lélekkel, hanem csak egy kicsit undorodva visszacsókolni Sárit.

— Jó, nincs semmi baj, de a tányért, tudod, nem illik eltolni magunk elől, azt csak nagyon neveletlen emberek teszik.

Sári erre nem válaszolt, hanem nagyon csöndesen visszahúzta a tányérját, de ezt a mondatot, hogy neveletlen emberek teszik, nem felejtette el.

Ica, amíg Havasné és Sári között a jelenet tartott, megette a tányérjára kiadott húst és nővére tányérjáról is elszedte a karajt és most némán azt tömte magába. Sári nem törődött vele, ő magának fínomkodó mozdula-

tokkal salátát vett ki és azt kezdte enni, mert valaki egyszer az ő jelenlétében azt a megjegyzést tette, hogy salátát enni előkelő, vagy ilyesmit, hogy előkelő emberek mindig esznek salátát.

Később, amikor dr. Lehmann már elment és Havasné egyedül maradt Lucival, a még mindig öntudatlanul fekvő Lucival, akinek tízpercenként megfogta pulzusát, hogy megállapítsa, lüktet-e, nem vert, legalábbis nem lehetett észlelni a lüktetését, szóval amikor egyedül maradt és úgyszólván semmit sem tehetett, bántotta, hogy Lehmant hívta és nem valaki mást. Nem mintha Lehmant rossz orvosnak tartotta volna, tudta róla, hogy a legjobb és a leglelkiismeretesebb. Csak nem gondolt arra, amit rég sejtett, hogy Luci és Lehman között van, vagy volt valami. Ez a valami tényleg csak annyit jelent, hogy valami, mert hogy mi volt köztük, arról bizonyosat nem tudott. Lehman nem udvarolt Lucinak és Luci sem beszélt a doktorról, mint ahogy semmiről sem beszélt soha senkinek, legföljebb Sárinak, akit nem úgy kezelt, mint vele egyenrangú barátnőt, hanem inkább mint saját magának egy részét. De akkor, amikor Lehman Luci arcát ütögette, olyasmit vett észre Havasné, ami meggyőzte őt sejtésének igaz voltáról, úgy látta ugyanis, hogy egy néhány perenyi ütögetés után Luci egy pillanatra kinyitja a szemét, Lehmanra mereszti, majd hirtelen nem behúnyja, hanem összszerántja a szemhéját és aztán egy pillanatra összeszorítja őket, erővel és határozottsággal, majd újra kisímulnak arcvonásai, kifejezéstelen és halálos nyugodtan alvó lesz az arca.

MÁSNAP délelőtt dr. Lehman ismét eljött, újabb koffeininjekciót adott Sarudynénak, akinek az arcvonásai változatlanul ernyedtek voltak. Eltelt a délelőtt és a délután is. Havasné csak percekre távozott a nővére mellől. Este felé úgy találta, hogy Luci valamivel erősebben lélekzik. Körülbelül éjjel tizenegy óra volt, amikor észrevette, hogy Luci lassan kinyitja a szemét, először csak maga elé, illetve föl a mennyezetre néz, aztán mintha megmozdulnának a szemgolyói és feléje fordulnának. A szobában csak az éjjeliszekrény-lámpa égett, az is letakarva egy kendővel. Sarudyné amint meglátta, hogy nincs egyedül, újra behúnyta a szemét, az arca még most is kifejezéstelen volt. Csak reggelre vette fel azt az iszonytató kifejezést, a halálos akaratnak, a halál eltökéltségének a kifejezését, amit hetekig, még álmában is megőrzött az arca.

Harmadnap dr. Lehmann úgy találta, hogy megmenthető, a szíve bár gyengén, de ütemesen vert. A furcsa az volt, hogy még mindig nem tért magához és a megdöbbentő pedig testének merevsége.

— Meg kell próbálni etetni — mondta dr. Lehman, — az éhségérzet öntudatlan állapotban is jelentkezik és például a tejeskávé szagával, vagy egy-két csepp

beerőszakolása után az ízével ilyenkor is kiváltható a nyelés reflexe.

— Valaki emelje fel a fejét és nagyságos asszony pedig érintse a szájához a csészét, meg tetszik látni majd, milyen könnyen megy a dolog. Az első kísérletet meg is várom. Jó forróra készítsék a kávét.

Havasné becsengette a szobalányt és továbbadta az orvos utasítását. Hamarosan meg is érkezett a kávé. Havasné egy törülközőt terített Luci álla alá és megpróbálta felemelni nővére fejét. De a nyak merevsége miatt nem igen sikerült. Dr. Lehman összeráncolta a homlokát, felemelte egyik kezét és némán intett Havasnénak, hogy jöjjön közelebb. Havasné nem értette, hogy mit akar, de engedelmeskedett. Lehman a fülébe súgta, hogy hívja be a szobalányt, majd széttolják a két ágyat és akkor a szobalánnyal két oldalról megpróbálhatják egyesült erővel felemelni Sarudyné fejét.

— Sok függ ettől, hogy ez sikerüljön — súgta még magyarázatképpen.

Havasné megértette, mire céloz az orvos. Megtették az előkészületeket. Elhúzták az üres ágyat, a szobalány átment a másik oldalra. Lehman intett, hogy várjanak egy-két percet, azt akarta, hogy megnyugodjék a beteg. Hangosan kijelentette, hogy nem fontos, ha nem akar inni, nem kell erőszakolniok. És csak ezután intett, hogy kétoldalról egyszerre ragadják meg és emeljék fel a fejét. Havasné és a szobalány Sarudyné tarkója alá nyúltak és felemelték. De Luci nyakát behajlítaniuk nem sikerült, az egész teste, mint egy deszka emelkedett fel. Lehmanra néztek és visszaengedték a testet. A kávét visszavitték a konyhára, újra felmelegítették és egy félóra mulva megismételték a kísérletet, ugyanezzel az eredménnyel.

Egy csőrös csészét kell vásárolni, abból fekve is lehet itatni — tanácsolta az orvos. Míg ezt megvették, Havasné tisztába tette Lucit. A derekánál fogva felnyalábolta és áttette a másik ágyba. A lepedője csupa víz és piszok volt. Le kellett mosdatnia. Szivaccsal dörzsölte le a testét, Lehman tanácsára forró vízzel, oly forróval, hogy úgyszólván összeégette a kezét, de Sarudyné érzéketlen maradt, a pillája se rezdült és egy arcizma se rándult meg, akkor sem, amikor a forró után jéghidegbe mártott szivaccsal nyúlt hozzá a húga. Tiszta inget húztak rá, kicserélték az ágyneműjét, még a matracát is. Lehman közben elment és meghagyta, ha megjön a csőrös-csésze, akkor feltétlenül itassák meg abból. És aztán hívják fel és mondják meg az eredményt. Az eredmény lesujtó volt. Sarudynénak nem hogy a fogai közé, de még az ajkai közé sem tudták beerőszakolni a csésze csövét, mert az ajkai egyenes, vékony vonalat alkotva, kőkeményre merevítve, elválaszthatatlanul szorultak egymásra.

— Várni kell — adta meg te-

lefonon az utasítást dr. Lehman majd holnap. Étel nélkül akár egy hétig is kibírja az ember, a szomjúság három nap alatt elviselhetetlenné fokozódik.

HAVASNÉ ez alatt a három nap alatt úgyszólván nem mozdult nővére mellől, ha mégis ki kellett mennie a betegszobából, akkor Milica, a szobalány helyettesítette. A helyettesítette valójában nem is helyes kifejezés, mert Havasné tényleg csak percekre távozott a beteg mellől, akkor, amikor az aludt. Mert most már, ha nehezen is, de meg lehetett különböztetni Sarudyné alvását az ébrenlététől. Az arckifejezése ugyan alvás közben sem változott meg, de a lélekzetvétele fölismerhetően mélyebb, lassúbb és nyugodtabb volt.

Ezen a napon estefelé, mikor Luci elaludt, Havasné sokáig figyelte. Az az ötlete támadt, hogy talán ha már mélyen alszik, álmában meg lehetne itatni. Várt egy félórát és aztán még egy felet. A csőrös csésze a kávéval ott állt az éjjeliszekrényen. Halkan, a szemét le nem véve a nővéréről, fölkelt és óvatosan bedugta Luci ajka közé a csőrt. Önteni kezdte a kávét. Luci álmában nyelt egyet, aztán mohón még vagy ötször nyelt, rettenetesen ki lehetett éhezve. De a hatodik, vagy hetedik korty után, anélkül, hogy felébredt volna, hirtelen, mint aki valami bűnön kapja rajta magát, abbahagyta az ivást, arcvonásai, ha lehet, még keményebbek lettek, mint annakelőtte és Havasnénak ki kellett rántania a szájából a csészét, mert máskülönben összeroppantotta volna a fogaival a porcellánt. Sarudyné ajkai még szorosabbra záródtak. Havasné visszaült a helyére és tovább figyelte Lucit, tényleg alszik-e. Luci hosszakat és egyenleteseket lélekzett.

Késő éjjel volt már és Havasné dél óta egy falatot sem evett, akkor is csak egy tányér levest és egy falat húst. Most fájni kezdett a gyomra az éhségtől. Még egy ideig figyelte Lucit, aki mélyen aludt, majd halkan felkelt és kiment a szobából.

Mihelyt becsukódott mögötte az ajtó, Luci kinyitotta a szemét, óvatosan körülnézett, tényleg egyedül van-e. Pillanat alatt felugrott az ágyból és a toiletteasztalhoz akart szaladni, de szédülés fogta el, majdnem visszaesett, az éjjeliszekrénybe kapaszkodott és leverte a félig telt csészét, a csörömpölés magához térítette. Elengedte az éjjeliszekrényt és megállt a két lábán. Nagyon gyengének érezte magát és tudta, ha el akarja érni a toiletteszekrényt, amelynek fiókjában volt az az önborotva penge, amellyel a tyúkszemeit szokta kivagdosni, akkor nagyon össze kell szednie magát, minden lépését meg kell fontolnia, hogy semmi fölösleges mozgást ne végezzen, erejéből éppen csak a szükségesre futja. Elindult és számára végtelennek tetsző idő alatt el is ért az öltözőasztalkához. — Most még csak a fiókot kell kihúznom — gondolta. Minden figyelmét és akaratát a

karjába irányozta, sikerült is megfogni a fiók fogantyúját és vágy egy centiméternyire a fiókot is kihúzta. Tovább nem, mert a fiók megakadt. Dühében rántott egyet a fogantyún olyan erővel, hogy azt képzelte, az egész asztal rá fog esni és már hátra akart lépni, hogy ne a lábára essék, de nem hogy az asztal nem billent föl, de a fiók sem mozdult, a fogantyú sem szakadt le, semmi, de semmi nem történt. Sarudynét ellepte a verejték, egész teste egy pillanat alatt nedves lett, a haja is csurom víz. Mégegy próbát tett, az ujjaival kapaszkodott a fiók keskeny részébe és húzta, de az nem mozdult. Térdre esett az asztal előtt, még mindig a fiókba kapaszkodva és ebben a helyzetben kezdte azt irtózatos dühvel cibálni. A legcsekélyebb eredmény nélkül, mert az ereje csak az agyában volt meg, a kezei, mikor úgy hitte, hogy széttépi velük az asztalt, lagymatagon függtek csupán. Ekkor vette észre, hogy az öltözőasztalon egy hamutartó áll és abban gombostűk hevernek. Feléjük nyúlt és ki is vett néhányat és tovább térdelve az asztal előtt, a szabad karjának az ütőerébe szurkálta őket, egyszer, kétszer, tízszer. Már csupa apró lyuk volt az ütőere és vér is szivárgott belőle. Fájdalmat nem érzett. Tovább roncsolta a tűkkel a karját, míg, bár nem a vérveszteségtől, hanem testének eddigi leromlása folytán annyira el nem gyöngült, hogy már megmozdítani sem tudta a karját. Az eszméletét nem vesztette el, sőt, most, hogy dühe lecsillapult, kezdte csak tisztán látni, milyen nevetséges kísérlet volt a gombostűkkel való szurkálás. El kell tüntetnie a nyomokat, visszafekűdnie az ágyba, nehogy Márta észrevegye a dolgot. Letámasztotta a könyökét a padlóra, hogy pihenjen egy kicsit. Pár másodpercnyi nyugalom után megkísérelte, hogy az ingével feltörölje a padlóra folyt vért. Ez félig-meddig sikerült is. Ezután újabb pihenőt engedélyezett magának. Arról, hogy mennyi ideje lehet annak, hogy Márta kiment a szobából, fogalma sem volt és azt még kevésbbé tudta, mennyi ideig szándékozik a nővére távol maradni, de még csak azt sem érzékelte, hány perc, másodperc, vagy óra telt el azóta, hogy másodszor pihenni kezdett. Sőt, amikor elhatározta, hogy felkel és visszafekszik az ágyba, abban sem volt biztos, hogy közben állandóan eszméletén volt-e, vagy elaludt-e pihenés közben. Úgy érezte, hogy aludt, még hozzá jó sokáig és valahogy úgy gondolta, hogy az ereje is visszatért az alvástól. Föl is állt és el is indult az ágy felé és akkor valami rendkívül furcsa jelenséget tapasztalt: annak ellenére, hogy fölállt, még hozzá könnyedén, könnyűen, súlytalanul állt fel és lépett előre, nem távolodott el az öltözőasztaltól és a földtől sem, hanem ott maradt fekve, további lépések sem változtattak a dolgon és az sem, hogy befeküdt az ágyába és magára húzva a takarót, elaludt.

ARRA ébredt fel, hogy Márta bejött és maga után becsukta az ajtót, természetesen az, hogy felébredt, külsőleg nem látszott rajta. Havasné észrevette a levert csészét és azt hitte, hogy Luci inni akart a távollétében. — Megtört — gondolta, — talán most meg lehetne itatni. — Ezért, meg azért is, hogy feltörölje a kiömlött kávét, újból kiment a konyhába. Friss kávét készített és egyik kezében a csészével, a másikban a törlőrongygyal indult vissza. Amikor kinyitotta Luci szobájának az ajtaját, az ajtóval szemközt lévő ablakra esett a tekintete, amelynek a keretében Luci lábát, egyik lábát, térdtől lefelé, pillantotta meg. De nem a szokásos helyzetben, hanem tótágast. Aztán az is eltűnt. Havasné a csészét és a törlőrongyot sem tette le, hanem ezekkel a kezében fordult vissza az ajtóból és rohant le a lécsőkön, ki a házból, Luci ablaka elé. Luci ott feküdt és alig hallhatóan nyögött. Mivel fejjel lefelé ugrott, az arcát roncsolta össze, az alsó állkapcsát összezúzta, több bordája is eltört, közülük egy a bőrön is átfúródott. A jobb karcsontja, a felső és alsó is egy, illetve két helyen eltört, mert az utolsó pillanatban, úgyszólván centiméterekkel a földreérés előtt, védekezőleg és elhárítólag maga elé kapta. Ez a kar mentette meg a haláltól. Ha ösztöne az utolsó pillanatban nem győz az akaratán, menthetetlenül szétrepeszti a koponyáját.

Havasné eldobta, ami a kezében volt, karjaiba kapta a nővérét és vitte vissza a házba, fel a szobájába. Miután letette, felköltötte Milicát és felhívta telefonon dr. Lehmant. Még mielőtt az orvos megérkezett volna, Milica segítségével óvatosan lehúzta a nyögő Luciról az inget, nyilt sebeit alkohollal kimosta, csak a szájából csorgó vérzést nem tudta elállítani. Többet mint ő tett, Lehman sem csinálhatott. Mentőkért kellett telefonálni, akik beszállították a még mindig eszméleten lévőt a voloscai kórházba, egyenesen a műtőbe.

Chiapo, a sebész is megérkezett, de a műtétet nem tudták megkezdeni, mert a műtős apáca megtudta, hogy öngyilkosról van szó és ilyen súlyos bűnben levőnél nem volt hajlandó segédkezni, Chiapo határozott parancsa ellenére sem, hanem minden válasz nélkül kiment a műtőből. A nehézséget távozása után az okozta, hogy Chiapo, aki csak ritkán szokott ebben a kórházban operálni, nem tudta, hogy a különböző eszközök és szerek hol vannak. Keresgélni kezdett, de amikor egy fontos eszközt nem talált, éktelen káromkodásban tört ki, az égnek emelte karjait, majd kirohant a műtőből, a folyosón kapta a kalapját és a fejébe vágta. Havasné a kapuban érte csak utól.

Havasnénak nehéz dolga volt, amíg a kaputól a kocsijáig szaladó Chiapo mellett loholt, hogy rábeszélje a maradásra és a műtétre. Azt kellett hazudnia, hogy valamikor műtősnő volt és tud segédkezni. Chiapo a kocsijához

érve megállt, megfordult és nekitámaszkodott az autónak, úgy nézte végig Havasnét.

— Hazudik — mondta neki és a zsebébe nyúlt cigarettáért, — sosem volt műtősnő.

Havasné elpirult.

— De a maga kedvéért megteszem. Csakis a maga kedvéért — folytatta szinte fenyegető hangsúllyal Chiapo, — meglátom, tényleg tud-e segédkezni.

Visszamentek a műtőbe. Lehman lassú és hosszú léptekkel járt föl-alá az asztalra kötözött beteg előtt, akinek egyre folyt a szájából a vér és aki halkan, gépiesen, embertelenül nyögött. Mindhárman beöltöztek és mosakodni kezdtek. Havasné a mosakodás első mozdulatainál, amikor a szappanos kefével dörgölni kezdte a kezét, halálos fáradtságot érzett. Ez a fáradtság a kéz és láb fejéből indult ki és terjedt föl a karján és lábán keresztül a szive és a feje felé, megmerevülni érezte magát és ez a szó jutott az eszébe, hogy minek? Minek? Minek? Csak ez az egy szó. Aztán már nemcsak belül az agyában volt ez a kérdés, hanem a szemei előtt is ezt látta megelevenedve. A keze, lába, törzse, feje ennek a kérdésnek vékony zsinórszerű valamiből volt, de csak egy pillanatig, mert hirtelen fölfúvódott az alak, hatalmas gömbszerű pocakot eresztett, a végtagjai is megvastagodtak és a feje is meghízott és így táncolt a szeme előtt, hol kövéren, hol újra megvékonyodva. Havasné egy pillanatra sem hagyta abba a mosakodást. És mire befejezte, az alak is eltűnt a szemei elől.

A következő nehézséget az okozta, hogy Sarudynét nem altathatták, sem morfiumot nem adhattak neki, annyira le volt romolva. De ez gondot csak dr. Lehmannak okozott, Chiapo tudta, hogy a műtét csak a betegnek fáj, az orvosnak nem. A szükséges műszerekkel a kezében a műtőasztalhoz lépett, hogy először is Sarudyné állkapcsát hozza rendbe. A beteg fölé hajolt és már hozzá akart nyúlni, mikor Sarudyné az ép balkarját kirántotta a szíjból, amellyel szorosan az asztalhoz volt erősítve, a kirántáskor a kezéről körülbelül két centiméter hosszúságban és szélességben fel is szakadt a bőre és csak úgy fityegett. Ezzel a felszabadult kezével kiverte Chiapo kezéből a műszert, miközben valamit mondott is, talán azt, hogy ne nyúljon hozzám, de ezt, tekintve szájának összeroncsolt és vérrel telt állapotát, nem lehetett megérteni. Chiapo felszedte a műszert a földről és újra kifőzte, Lehmann pedig bekötötte Sarudyné kezét és újból leszíjazta. Az előbbi mozdulat utolsó ereje volt Sarudynénak, utána oly gyenge lett, hogy a fájdalmának sem tudott kifejezést adni, pedig a műtét hosszú volt és főként az állkapocs és a nyelv összevarrása rendkívül fájdalmas is.

Chiapo különben mesteri munkát végzett. Dr. Lehman elismerőleg bólintott a végén. Maga Chiapo pedig Havasnéhoz for-

dulva, csak annyit mondott, hogy bravó. És már mosdott, öltözött és ment.

A HÁLÓINGET Lehman húzta rá a betegre, mert Havasnénak a főnöknőhöz kellett mennie, hogy nyissanak szobát a húga részére. A főnöknő, aki már tájékoztatva volt a dologról, nem akarta fogadni Havasnét, de Havasné nem törődött ezzel, hanem egyszerűen rányitotta az ajtót és olyan határozott és kemény hangon mondta el, mit akar, hogy a főnöknő megdöbbent és nem mert ellenkezni, de beleegyezését nem adta, hanem csak kijelentő módon válaszolt, mint aki az erőszaknak enged:
— Az ötös szoba üres.

Havasné visszament a műtőbe, dr. Lehmannal átemelték Sarudynét egy tolókocsira. Az apácáknak, — most jöttek vissza a hajnali miséről, — eszükbe se jutott, hogy segítsenek, a folyosón ahánnyal csak találkoztak, mind elfordította a fejét tőlük. És a három hét alatt, amíg Sarudyné a kórházban feküdt, egy se lépte át a szobája küszöbét. Mindent Havasnénak kellett elvégeznie. Havasné mosta fel a szoba padlóját, ő takarított, ő mosdatta Lucit, még az ágyneműjét sem mosták. Kosztot is otthonról kellett hozatniuk és a mesterséges táplálást is, dr. Lehman utasítása szerint, Havasné végezte. Mert Luci ezekután sem volt hajlandó a száját kinyitni. Ami eleinte, amíg szájsebei be nem gyógyultak, érthető volt, de később már csak azzal lehetett magyarázni, hogy még mindig nem tett le arról a szándékáról, hogy meghal.

Havasné igyekezett a húga lelkére beszélni, a gyerekeivel hozakodott elő, de egy szó választ sem tudott Luciból kihúzni. Sarudynénak csak a szemei beszéltek, még hozzá gyűlöletről, határtalan gyűlöletről. Havasné, ha rápillantott, elnémult a borzalomtól. Szemlesütve ápolta a húgát és egyre tanácstalanabb lett. Végül is elhatározta, hogy bármilyen szörnyű lesz a gyerekeknek anyjukat így látni, idehozza Sárit és Icát. Előzőleg beszélt velük és elmagyarázta nekik, hogy könyörögniök kell és sírniuk, mert különben itthagyja őket az anyjuk. Aztán bevezette őket a betegszobába. Luci felnyitotta a szemét, majd újra lehúnyta. Sári tétovázó lépésekkel az anyja ágyához ment, ráborult és patakzani kezdtek a könnyei.

— Anyuka, édesanyuka, ne hagyj itt — ismételgette és a sírástól csuklott a hangja. Ica nem mozdult az ajtóból, nem szólt egy szót sem, nem is sírt, merev arccal állt ott, azt lehetett volna hinni, hogy a látvány szörnyűsége dermesztette meg, de aki az arcába nézett, az láthatta, hogy a szeme épúgy villog, mint az anyjáé, amikor az Havasnéra néz. Havasné, akinek az idegei ezek alatt a hetek alatt a virrasztástól, az emberfeletti munkától, a húga viselkedésétől úgyszólván teljesen kimerültek, nem bírt többé uralkodni magán, rendkívül hangosan és éles, magas hangon felkiáltott:
— Gondolj az Istenre, Luci!

SÁRI is elnémult. A kiáltás magánosan sivított a szobában és elhangzása után is szinte a testükbe hatolva érezték a jelenlévők. Pár, óráknak tünő, percnyi vagy másodpercnyi csönd után végre megszólalt Luci, szárazon, eltökélten, befejezetten:

— Nincs Isten.

Havasné, amikor magához tért, kituszkolta a gyerekeket a szobából és maga is kiment.

Icát és Sárit Milica hazavitte a penzióba. Havasné pedig fölment a főnöknőhöz, térdre esett előtte és zokogásba tört ki. A főnöknő felkelt a székről, amelyen ült, Havasnéhoz lépett és szertartásosan a fejére tette a kezét. Havasné rimánkodni kezdett, hogy könyörüljenek meg rajta és adjanak valakit, aki ápolja a húgát, mert tovább nem bírja. A főnöknő lehúnyta a szemét és másodpercekig töprengett. Végül halkan azt mondta, hogy Cecilia nővér fogja ápolni Sarudynét. De hiába könyörült meg a főnöknő Havasnén, Luci, amint észrevette, hogy egy apáca lépett a szobájába, csonttá aszott ép karját mereven előre nyujtotta és az ajtó felé mutatott vele. Az apáca mintha nem értette volna meg a jelet, lesütötte a szemét és Sarudyné felé ment, aki még mindig némán mutatott a karjával és csak akkor szólalt meg, amikor az apáca hozzá akart érni. Magyarul kiáltott, úgyhogy az apáca a szavakat nem értette, de a hangsúlyból, abból a fogcsikorgató dühből, amellyel Sarudyné üvöltött, megtudta, hogy távoznia kell. Sárudyné még jóideig azután sem tudta abbahagyni a kiáltozást, hogy az apáca mögött becsukódott az ajtó. Fél órába is beletelt, míg lecsillapodott, bár a beszéd rendkívüli fájdalmat okozott neki és a kiáltozástól a szájsebe is felszakadt és vérezni kezdett. A vér a nyállal elkeveredve, vörös tajtékot képzett az ajkán.

Havasné bement hozzá. Vízbemártott törülközővel letörölte az arcát és leült melléje. Ekkor jelent meg másodszor a „Minek?" kérdés Havasné előtt, ugyanolyan alakban, mint először. Kecses táncot lejtett előtte, hol felfúvódva, hol madzaggá vékonyodva és sikerült is Havasnét elaltatnia. Talán egy félórát aludt. Mikor felébredt, enni adott Lucinak, aki csodálatoskép, most először nem vonakodott elfogadni az ételt. Megivott egy fél csésze tejet. Ettől kezdve rendszeresen evett. Úgyhogy a harmadik hét végén haza lehetett vinni a kórházból és újabb négy hét múlva elég erős volt ahhoz, hogy a férje, aki érte jött, hazavihesse Pestre.

Megszólalni többé az utolsó pillanatig nem szólalt meg. Havasné Mattugliéig felkísérte őket és a vonatnál még utolszor kérlelni kezdte a húgát, hogy legalább búcsúzzék el tőle. Luci ránézett:

— Ne próbálj közelíteni hozzám — mondta halkan, — ezt sosem bocsájtom meg neked. Gyűlöllek.